

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060104

DOM
2016-04-13
Stockholm

Mål nr
M 8459-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-09-10 i mål nr M 2278-15, se bilaga

KLAGANDE

Ale kommun

MOTPARTER

1. A C

2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län

SAKEN

Stabilitetshöjande åtgärder vid Sköldsån på fastigheten X m.fl. i Ale kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på så sätt att förordnandet om att länsstyrelsen ska förelägga kommunen att ansöka om tillstånd upphävs.

Dok.Id 1267955

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Ale kommun (kommunen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa länsstyrelsens beslut.

A C har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) har medgett ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Mark- och miljödomstolen har utan yrkande om tillståndsprövning och utan kommunikation i denna fråga, uttalat sig om att länsstyrelsen ska förelägga kommunen att ansöka om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken. De stabiliseringshöjande åtgärder som kommunen har genomfört i vattnet omfattas av anmälningsplikt enligt 19 § 2 förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. Även om anmälningsplikt har föreskrivits får tillsynsmyndigheten, med stöd av 23 § första stycket 2 b nämnda förordning, i det enskilda fallet förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd om det behövs med hänsyn till miljön eller enskilda intressen. Av den utredning som parterna har gett in i målet framgår att tillståndsprövning inte behövs med hänsyn till miljön eller enskilda intressen. De av mark- och miljödomstolen angivna skälen för att **A C** är att anse som sakägare utgör inte skäl för att de av kommunen vidtagna åtgärderna ska tillståndsprövas.

A C har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Det stämmer att kommunens arbeten i ärendet i princip är slutförda. De skäl som han har anfört till stöd för att han är en berörd part med enskilda intressen i frågan kvarstår dock. Resultatet från slutbesiktningen av hans fastighet bekräftar den oro och de invändningar som han har haft innan arbetet påbörjades. Dessa invändningar har han framfört till kommunen på det enda möte som han varit inbjuden till och i

överklagandet till mark- och miljödomstolen. Invändningarna bestod i oro kring arbetets påverkan på hans fastighet, vem som skulle stå för eventuella kostnader och vem som skulle driva frågan om ersättning. Omständigheterna att kommunen själv inkluderade hans fastighet i den besiktning som föregått arbetet samt att kommunen ansett att andra närliggande fastigheter varit berörda parter talar emot vad kommunen nu har anfört i sitt överklagande.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken är huvudregeln att det krävs tillstånd för vattenverksamhet. I den mån det är särskilt föreskrivet är det tillräckligt att vattenverksamheten anmäls innan den påbörjas (11 kap. 9 a § första stycket miljöbalken). Även om anmälningsplikt har föreskrivits får tillsynsmyndigheten, enligt föreskrifter som meddelats av regeringen, förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd (11 kap. 9 a § andra stycket miljöbalken).

Tillsynsmyndigheten ska ge bl.a. enskilda som har ett särskilt intresse i saken tillfälle att yttra sig i ett anmälningsärende (22 § förordningen om vattenverksamhet m.m.). Tillsynsmyndigheten ska härefter, då anmälningsärendet är tillräckligt utrett, besluta hur handläggningen av anmälan ska fortskrida, t.ex. genom att verksamhetsutövaren föreläggs att vidta de försiktighetsmått som behövs eller att ansöka om tillstånd om det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön eller enskilda intressen (23 § förordningen om vattenverksamhet m.m.).

Av miljöbalkens förarbeten kan utläsas att en förutsättning för att en vattenverksamhet kan hanteras inom ramen för ett anmälningsförfarande är att verksamheten inte har någon påverkan av betydelse på närliggande fastigheter och att denna påverkan inte är föremål för tvist. Tillsynsmyndigheten bör förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd om det i ett anmälningsärende har framställts yrkande om ersättning och denna fråga är tvistig. Av förarbetena framgår också att det är viktigt att tillsynsmyndigheten i ett tidigt skede ger sakägare möjlighet att yttra sig över anmälan

i syfte att klargöra om deras synpunkter kan tillgodoses inom anmälningsärendet eller om verksamheten måste tillståndsprövas (prop. 2004/05:129 s.72).

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

I målet är fråga om det har förekommit en sådan brist i handläggningen hos länsstyrelsen att det funnits skäl att återförvisa ärendet dit. Frågan är också om det har varit riktigt av mark- och miljödomstolen att förordna att länsstyrelsen ska förelägga kommunen att ansöka om tillstånd för den aktuella verksamheten.

De av kommunen till länsstyrelsen anmälda stabilitetshöjande åtgärderna längs Sköldsån består i utläggning av erosionsskydd, spontning, avschaktning och stödutfyllnad motsvarande en sammanlagd bottenyta om 395 m². Verksamheten är därmed anmälningspliktig i enlighet med bestämmelsen i 19 § 2 förordningen om vattenverksamhet m.m.

I likhet med mark- och miljödomstolen finner Mark- och miljööverdomstolen att A C är att betrakta som sakägare i förhållande till den av kommunen anmälda vattenverksamheten (jfr NJA 2004 s. 590). Länsstyrelsen borde därmed ha berett honom tillfälle att yttra sig över anmälan. Denna brist är även enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning av sådant slag att den, med hänsyn till instansordningens princip, inte kan läkas i högre instans. Det var därför riktigt av mark- och miljödomstolen att visa målet åter till länsstyrelsen för förnyad handläggning. Det ankommer på länsstyrelsen att efter hörande av A C ta ställning till den fortsatta handläggningen av målet, bl.a. frågan om verksamheten bedöms vara tillståndspliktig. Denna fråga borde därmed inte ha prövats av domstolen inom ramen för nu aktuell fråga.

Mot bakgrund av det anförda ska mark- och miljödomstolens dom ändras endast på så sätt att förordnandet om att länsstyrelsen ska förelägga kommunen att ansöka om tillstånd ska upphävas. I övriga delar står domen fast.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, tekniska rådet Bengt Jonsson, hovrättsrådet Margaretha Gistorp, referent, och tf. hovrättsassessorn Kristina Börjevik Kovaniemi.

Föredragande har varit Maria Göransson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-09-10
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 2278-15

KLAGANDE

A C

MOTPARTER

1. Ale kommun

2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 24 juli 2014, dnr 535-9015-2014, se bilaga 1

SAKEN

Stabilitetshöjande åtgärder vid Sköldsån på fastigheten X m.fl i Ale kommun

---

DOMSLUT

Med undanröjande av Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 24 juli 2014, dnr 535-9015-2014, återförvisar mark- och miljödomstolen målet till länsstyrelsen för förnyad handläggning såvitt förelägga Ale kommun att ansöka om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken.

Dok.Id 304983

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

A C är lagfaren till fastigheten Y som i väster har gräns mot Sköldsån.

Genom det överklagade beslutet lämnade Länsstyrelsen i Västra Götalands län (nedan Länsstyrelsen) Ale kommuns (nedan Kommunen) anmälan om vattenverksamhet i form av stabilitetshöjande åtgärder längs Sköldsån berörande fastigheten X m.fl. utan erinran. Genom samma beslut förelades Kommunen att vidta ett antal i beslutet närmare angivna försiktighetsmått, se bilaga 1.

YRKANDEN

A C har, såsom hans talan får förstås, yrkat att Länsstyrelsens beslut ska upphävas och att han vid en förnyad prövning av planerad vattenverksamhet ska ges möjlighet att yttra sig.

Kommunen har i första hand yrkat att A Cs överklagande ska avvisas och i andra hand att det ska avslås.

Länsstyrelsen har, såsom det får förstås, varken medgett eller bestritt överklagandet.

UTVECKLANDE AV TALAN

A C har till stöd för sin talan anfört bl.a. att han, mot bakgrund av den information som han erhållit i ärendet, i egenskap av ägare till fastigheten Y är direkt berörd av de åtgärder som nu planeras. Han borde därför ha involverats och getts tillfälle att yttra sig under beslutsprocessen.

Den karta som han hittat på Lantmäteriet över tomtgränserna visar att gränsen går i eller på andra sidan Sköldsån. Även om så inte skulle vara fallet, då dessa kartor inte alltid är så exakta, och fastighetsgränsen sålunda går utmed Sköldsåns östra sida är det anmärkningsvärt att han inte anses berörd; de facto är hans fastighet den

som ligger närmast delar av det område som planeras bli föremål för den aktuella vattenverksamheten.

Kommunen har i bemötande anfört bl.a. att A Cs fastighets-gräns går i strandlinjen på hans sida av Sköldsån. Stabilitetsåtgärderna kommer att utföras i strandkant på andra sidan ån. Y är därmed inte berörd av arbetena.

Till grund för andrahandsyrkandet anförs i huvudsak att inget av det som framförs i klagoskriften påverkar Länsstyrelsens beslut på så sätt att det i någon del ska ändras.

Länsstyrelsen har i bemötande anfört bl.a. att aktuellt vattenområde i sin helhet tillhör fastigheten X. Någon vattenverksamhet eller andra åtgärder ska enligt Kommunens anmälan inte bedrivas inom fastigheten Y. Plane-rade åtgärder har utretts av sakkunnig geotekniker. Länsstyrelsen förutsätter att ris-ken för påverkan på andra fastigheter har beaktats. Utifrån de uppgifter som angavs i anmälan har Länsstyrelsen sammantaget gjort bedömningen att fastigheten Y inte påverkas negativt av planerad vattenverksamhet.

DOMSKÄL

Vad mark- och miljödomstolen som första fråga har att pröva i målet är om A C är att betrakta som sakägare i förhållande till den anmälda vattenverksamheten, d.v.s. om verksamheten kan anses angå honom i den mening som avses i 16 kap. 12 § första stycket 1 miljöbalken.

Det kan vid prövningen av denna fråga inledningsvis konstateras att miljöbalkens sakägarbegrepp är betydligt rymligare och inkluderar en vidare krets jämfört med det sakägarbegrepp som tillämpades under den tidigare vattenlagstiftningen. Vid tillämpningen av vattenlagen ansågs sakägare vara ägare eller innehavare av skriftligen eller muntligen upplåten rätt till fast egendom som direkt skadades av ett vattenföretag eller annars led intrång i ett för fastighetens ekonomiska utnyttjande

väsentligt intresse med anknytning till det vattenområde där företaget utfördes (se bl.a. SOU 1966:65 s. 449). I fråga om miljöskyddslagen tillämpades ett mer omfattande sakägarbegrepp. Som sakägare ansågs den som kunde tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den miljöfarliga verksamheten. En enbart teoretisk eller helt obetydlig risk för skada eller olägenhet räckte emellertid inte (se RÅ 1997 ref. 38).

En bärande tanke vid tillkomsten av miljöbalken var att få till stånd en övergripande och sammanhållen miljölagstiftning och att skapa förutsättningar för en integrerad tillämpning av denna lagstiftning sett ur de enskilda verksamhetsutövarnas synvinkel (se prop. 1997/98:45 Del 1, s. 168 f.). Mot denna bakgrund påtalas i förarbetena att balken ska ha ett enhetligt sakägarbegrepp och att det bör vara miljöskyddslagens sakägarbegrepp som ska utgöra utgångspunkt samt att en generös tillämpning är avsedd (se prop. 1997/98:45 Del 1, s. 482 ff.).

Denna avsikt har sedermera fått genomslag i rättspraxis. Högsta domstolen uttalade i NJA 2004 s. 590 I och II – målen gällde rätten att i ansökningsmål om tillstånd till vattenverksamhet som part föra talan och att överklaga sådana mål – att sakägarstatus ska tillkomma varje person som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig. Högsta domstolen anförde att det krav på fastighetsanknytning som gällde enligt vattenlagen inte längre borde upprätthållas.

Så som den nu aktuella anmälan om vattenverksamhet slutligen utformats innebär den, såvitt avser det aktuella avsnittet av Sköldsån gränsande till Y, att en spont ska anläggas utmed den västra strandlinjen och norr härom, direkt i anslutning till sponten, ett erosionsskydd. Av handlingarna i målet framgår att arbetena ska utföras i gränsen mellan fastigheterna Z och X. Z ägs av Kommunen och X av enskild. På motsatt sida av Skölds-ån gränsar fastigheten Y. Sköldsån har en bredd av ca 5 m.

De planerade åtgärderna, spontslagning mm, är typiskt sett sådana att en påverkan på A Cs fastigheten inte kan uteslutas. Eftersom arbetena kommer att påverka vattenområdet som gränsar mot fastigheten Y är A C berörd på sådant sätt att han är att betraktas som sakägare såväl ur ett snävare vatterättsligt perspektiv som den nyare praxis som redovisas för ovan. Detta förhållande gäller oaktat att arbetena inte direkt berör fastigheten Y.

Med hänsyn till vad som anges ovan borde Länsstyrelsen förelagt Kommunen om att ansöka om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken.

Då A C inte har behandlats som sakägare av Länsstyrelsen vid prövning av Kommunens anmälan föreligger en handläggningsbrist, jfr 22 och 23 §§ förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. Med hänsyn till instansordningsprincipen saknas möjlighet att avhjälpa denna brist hos mark- och miljödomstolen med följderna att det överklagade beslutet ska undanröjas och målet visas åter till Länsstyrelsen för förnyad handläggning; närmast att, vid äventyr av verksamhetsförbud, förelägga Kommunen att ansöka om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken för planerade åtgärder.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 1 oktober 2015.

Susanne Lindblad

Roger Ödmark

I domstolens avgörande har deltagit tf. rådmannen Susanne Lindblad, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark. Föredragande har varit beredningsjuristen Olof Petersson.